

232352 - چرا استمنا روزه را باطل می‌کند اما بی‌حجابی و دیگر گناهان باعث بطلان روزه نمی‌شود؟

سوال

شما در پاسخ به سوال (221471) بیان کردید کسی که می‌داند استمنا حرام است و در ماه رمضان در حال روزه استمنا کند حتی اگر نداند که این کار روزه را باطل می‌کند روزه‌اش باطل است زیرا واجب است که به مجرد دانستن حرمت استمنا دست از آن بکشد. اما در پاسخ به سوال شماره (107624) بیان کردید که زن بی‌حجاب با وجود دانستن حرمت کارش روزه‌اش به سبب این گناه باطل نمی‌شود. تفاوت این دو حالت چیست؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

باطل کننده‌های روزه موارد محدودی است که در قرآن و سنت به آن اشاره شده است: جماع، خوردن و نوشیدن، هر چه به معنای خوردن و نوشیدن باشد مانند تزریق که نقش تغذیه داشته باشد، حجامت، استفراغ عمدی و حیض. این موارد پیش‌تر در پاسخ به سوال (38023) بیان شد.

تفاوت استمنا و بی‌حجابی برای روزه‌دار این است که استمنا ذاتا مبطل روزه و در تناقض با آن است. دلیل آن روایتی است که بخاری (۱۸۹۴) و احمد (۹۱۱۲) - و این لفظ روایت امام احمد - از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **الله عزوجل می‌فرماید: روزه برای من است و من آن را پاداش می‌دهم، [بندهام] غذا و نوشیدنی و شهوتش را برای من ترک می‌کند.** استمنا نیز شهوت است و بنابراین باطل کننده روزه به شمار می‌رود همانند آب و غذا.

ابن حجر هیتمی - رحمه الله - می‌گوید: **استمنا ذاتا باطل کننده روزه است** (الفتاوی الفقهية الكبرى: ۷۳ / ۲).

شیخ محمد مختار شنقیطی می‌گوید:

«وقتی می‌فرماید: **و شهوت را ترک می‌کند** این لفظ را به شکل مطلق بیان می‌فرماید در نتیجه شامل شهوت بزرگ می‌شود چه از طریق جماع باشد چه از طریق استمنا، پس هرگاه منی خود را خارج سازد شهوتش نیز حاصل می‌شود و این همان شهوت بزرگ است و بنابراین دیگر روزه‌دار به شمار نمی‌آید؛ زیرا روزه‌دار این شهوت را ترک می‌کند و کسی که استمنا کند شهوتش را رها نکرده است» (شرح زاد المستقنع: ۱۰۴ / ۴).

در الموسوعة الفقهية (۱۰۰ / ۴) آمده است:

استمنا به واسطه دست نزد مالکیان و شافعیان و حنبلیان و بنابر آنچه عموم حنفیان بر آن هستند روزه را باطل می‌کند.

اما تبرج و بی‌حجابی و خودنمایی از باطل کننده‌های روزه نیست بلکه مانند دیگر گناهان همچون غیبت و دروغ است که ثواب روزه را کم می‌کند اما باطلش نمی‌کند».

پیش‌تر در پاسخ به سوال شماره (50063) بیان کردیم که گناهان (از جمله بی‌حجابی و خودنمایی زن نزد مردان نامحرم) ثواب روزه را کم می‌کند و ممکن است گناهان آنقدر بسیار و متراکم شود که ثواب روزه را به شکل کامل از بین ببرد، اما آن را فاسد نمی‌سازد بلکه ذات روزه صحیح است و فرض را از گردن شخص ساقط می‌کند و نیازی به قضا کردن آن نیست.

والله تعالی اعلم.